

MEMÒRIA I CIUTADANIA

INTERDISCIPLINA, RECERCA I ACCIÓ CREATIVA

MEMORIA Y CIUDADANÍA

INTERDISCIPLINA, INVESTIGACIÓN Y ACCIÓN CREATIVA

Núria Ricart - Jordi Guixé (Eds.)

Aquest volum de la revista *On the Waterfront* respon a una voluntat singular i sensible: la memòria. Aquesta és tractada des d'una òptica acadèmica i internacional que conflueix amb la sensibilitat social i ciutadana d'un passat no massa llunyà però que resta desconegut, ignorat i invisible. El present volum té com a finalitat explicar i permetre la discussió sobre el procés de recuperació de la memòria de la Presó de Dones de Les Corts a Barcelona. Procés que poc a poc ha anat sumant un conjunt important d'actors i persones a títol individual, integrades en la reivindicació d'una memòria local –de ciutat i província-, política i de gènere llargament escapçada.

El procés, que arrenca amb una recerca ja l'any 2009 és llarg i complex però molt interessant. La metodologia de treball s'ha nodrit de fonts primàries,

Este volumen de la revista *On the Waterfront* responde a una voluntad singular y sensible: la memoria. Ésta es tratada desde una óptica académica e internacional que confluye con la sensibilidad social y ciudadana de un pasado no muy lejano pero que ha quedado ignorado e invisibilizado. El presente volumen tiene como finalidad explicar y permitir la discusión sobre el proceso de recuperación de la memoria de la Cárcel de Mujeres de Les Corts en Barcelona. Proceso que poco a poco ha ido sumando un conjunto importante de actores y personas a título individual, integradas en la reivindicación de una memoria local -de ciudad y provincia- política y de género largamente olvidada.

El proceso, que arranca con una investigación ya en 2009 es largo y complejo pero muy interesante. La metodo-

arxius, fonts orals amb testimonis que ja ens han deixat i la voluntat de familiars, universitaris, entitats i de persones que ens hem negat a acceptar la invisibilitat d'un passat invisible. El procés va agafar una força renovada a partir de l'any 2011 quan precisament les polítiques públiques de memòria a Espanya i a Catalunya rebien una estocada de mort.

Es valors més destacables del projecte són potser la difusió pública del coneixement, la participació i la interdisciplinarietat. L'anàlisi dels fets i la transmissió de la recerca s'ha realitzat en molts i diferents àmbits: la història, l'art, el disseny urbà, la sociologia, l'audiovisual, les noves tecnologies i internet, etc. I tot ha estat gràcies a la socialització del procés. El resultat actual, lluny d'estar conclòs ni ser finalista; amb tot ha contribuït a la creació i establiment "d'un espai públic de memòria" -que podeu veure a la cruïlla dels carrers Joan Güell amb Europa- entès com a sistema viu de transmissió i comunicació intercultural, transversal i pluridisciplinari.

L'establiment l'any 2010 de l'espai memorial virtual <presodelescorts.org> és el punt de partida; és el generador de continguts i és la font que ha alimentat tots els projectes i les recerques derivades. Al 2015, i seguint aquesta dinàmica, hem arribat a crear un volum important d'activitats i continguts al voltant de la Presó de Dones de les Corts: espais de debat, projectes de recerca universitaris, obres de teatre, fulls didàctics per escoles, exposicions, seminaris internacionals, diàleg ciutadà i diàleg institucional,...i fins i tot s'ha aconseguit marcar l'espai públic amb una instal·lació memorial temporal que tradueix la memòria de les dones empresonades (de moment en diem, Espai de Memòria Dones/Presó). Aquesta instal·lació és una peça de dignificació pública però també de comunicació

logía de trabajo se ha nutrido de fuentes primarias, archivos, fuentes orales con testigos que ya nos han dejado; y la voluntad de familiares, universitarios, entidades... que nos hemos negado a aceptar la invisibilidad de un pasado olvidado. El proceso tomó una fuerza renovada a partir del año 2011 cuando precisamente las políticas públicas de memoria en España y Cataluña recibían una estocada de muerte.

Los valores más destacables del proyecto son quizás la difusión pública del conocimiento, la participación y la interdisciplinariedad. El análisis de los hechos y la transmisión de la investigación se ha realizado en muchos y diferentes ámbitos: la historia, el arte, el diseño urbano, la sociología, el audiovisual, las nuevas tecnologías e internet, etc. Y todo ha sido gracias a la socialización del proceso. El resultado actual, lejos de estar concluido ni ser finalista; con todo ha contribuido a la creación y establecimiento "de un espacio público de memoria" -que puede verse en el cruce de las calles Joan Güell con Europa-, entendido como sistema vivo de transmisión y comunicación intercultural, transversal y pluridisciplinar.

El establecimiento en 2010 del espacio memorial virtual <presodelescorts.org> es el punto de partida; es el generador de contenidos y es la fuente que ha alimentado todos los proyectos y las investigaciones derivadas. En 2015, y siguiendo esta dinámica, hemos llegado a crear un volumen importante de actividades y contenidos en torno a la Cárcel de Mujeres de Les Corts: espacios de debate, proyectos de investigación universitarios, obras de teatro, hojas didácticas para escuelas, exposiciones, seminarios internacionales, diálogo ciudadano y diálogo institucional, ... e incluso se ha conse-

ciutadana i d'informació. Dones/Presó és també un símbol: un petit guany, un petit encert en el context de l'obstinada lluita entre la memòria i l'oblit i entre l'explicitació física i la invisibilitat històrica i de gènere.

El procés ha comptat també amb un component bàsic d'internacionalització del debat local i molts reptes es presenten en un any ple també d'incerteses. El proper pas seguirà la coherència i la dinàmica participativa del procés, però amb l'objectiu clar d'erigir un futur Monument a la Presó de Dones. Aquest "monument" –per utilitzar alguna definició- vol ser la síntesi permanent del propi procés i de la memòria que vol recuperar; des de l'espai de memòria virtual – la web inicial- a la reivindicació de l'expressió pública d'aquesta memòria en l'espai urbà; entesos ambdós com espais de comunicació i homenatge. En primer lloc, a les dones i els seus fills i filles que van patir repressió dintre els murs de la desapareguda presó, i segonament a les noves generacions i a la consolidació d'una societat lliure i sàvia que integra en els seus valors les lluites del passat per a transformar el nostre present en el marc de la virtut cívica.

guido marcar el espacio público con una instalación memorial temporal que traduce la memoria de las mujeres encarceladas (de momento lo llamamos, Espacio de memoria Dones/Presó, *Mujeres/Cárcel*). Esta instalación es una pieza de dignificación pública pero también de comunicación ciudadana y de información. Dones/Presó es también un símbolo: una pequeña ganancia, un pequeño acierto en el contexto de la obstinada lucha entre la memoria y el olvido y entre la explicitación física y la invisibilidad histórica y de género.

El proceso ha contado también con un componente básico de internacionalización del debate local y muchos retos se presentan en un año lleno también de incertidumbres. El próximo paso seguirá la coherencia y la dinámica participativa del proceso, pero con el objetivo claro de erigir un futuro Monumento a la Cárcel de Mujeres. Este "monumento" -por utilizar alguna definición- quiere ser la síntesis permanente del propio proceso y de la memoria que quiere recuperar; desde el espacio de memoria virtual - la web inicial, a la reivindicación de la expresión pública de esta memoria en el espacio urbano; entendidos ambos como espacios de comunicación y homenaje. En primer lugar, a las mujeres y sus hijos e hijas que sufrieron represión dentro de los muros de la desaparecida cárcel, y en segundo lugar a las nuevas generaciones y a la consolidación de una sociedad libre y sabia que integra en sus valores las luchas del pasado para transformar nuestro presente en el marco de la virtud cívica.